

REFLECTIE OP HET WERKJAAR 2006-2007, 2007-2008 EN 2008-2009

BREDE SCHOOL IN BERKENBOS

KORTE BESCHRIJVING

2006-2007

Het eerste werkjaar (2006-2007) in deze Brede School was een grote zoektocht. Een zoektocht naar hoe externe partners enerzijds en de kleuter- en lagere school anderzijds een meerwaarde konden betekenen voor elkaar, naar een geschikte beleidsondersteuner en naar concrete activiteiten die in het kader van het doel van deze Brede School –een multiculturele school zijn waarbinnen kinderen elkaar kunnen leren kennen, sociaal vaardig en samenlevingsbekwaam gemaakt worden- nog konden worden opgezet. De klemtoon lag tijdens het voorbije jaar op het verder zetten van bestaande activiteiten, de opstart van een samenwerkingsverband rond middagslapers, het werken aan de uitstraling van de school en op de uitbouw van het netwerk in functie van nieuwe bredeschoolactiviteiten.

2007-2008

In het werkjaar 2007-2008 werd de richting van dit bredeschoolproject duidelijker. Op vlak van organisatie werd er vooruitgang geboekt betreffende de rol van de stuurgroep, de betrokkenheid van de leerkrachten (dankzij succeservaringen bij concrete activiteiten), het bereik van ouders en de manier waarop externen konden bijdragen aan het project. Met een metafoer drukt de stuurgroep het als volgt uit: deze Brede School is als een (positief) virus, dat zich langzaam verspreidt. Het eerste jaar (2006-2007) werden vooral externen en ouders stapsgewijs geïnjecteerd met het virus, dit jaar (2007-2008) vooral de leerkrachten. Het project slaagde er in om het doel, een bredere leer- en leefomgeving al dichter bij de kinderen te brengen.

2008-2009

In 2008-2009 evolueert de werking verder in de uitgeslagen richting. Het project gaat wel minder over de multiculturele werking van de school, het leeft meer in de zin van “kunnen we die of die externe betrekken bij die of die werking”. De betrokkenheid van de leerkrachten verhoogt hierdoor nog. Op het vlak van de activiteiten worden talrijke initiatieven die werden opgebouwd, verder gezet. Een nieuwe invalshoek is drama in de derde kleuterklas en lagere school. Er is een sterke samenwerking met het oudercomité en diverse partners in functie van een wandeling. De stuurgroep wordt in de helft van het jaar opgeheven omdat de werking zijn gang gaat en men weinig nood ervaart om in de stuurgroep samen te komen. Een tegenslag voor de kleuterschool is dat de periode van inschrijving van niet-GOK-leerlingen wegvalt.

BEKEKEN DOOR DE BRIL VAN HET REFERENTIEKADER BREDE SCHOOL

Doel: brede ontwikkeling van kinderen en jongeren

2006-2007

Het doel van deze Brede School werd tijdens dit eerste werkjaar (2006-2007) in de opstartende fase grondig besproken. Maar eerder dan stilstaan bij welke bredere ontwikkeling van de kinderen men wenste te bereiken, kwam één van de middelen hiertoe op de voorgrond: 'het multiculturele karakter van de school behouden'. Er werd bijvoorbeeld met verschillende partners –leerkrachten, schoolraad, ouders- verkend welke oorzaken van deze problematiek zijn en hoe deze samenhangen. Dit leidde tot zeer rijke besprekingen. Verder werden tal van activiteiten (zie brede leer- en leefomgeving) opgezet die bijdragen tot een brede ontwikkeling, maar welke brede ontwikkeling men via de Brede School wil garanderen en wat hier dan nog voor nodig is, kwam in de besprekingen met de partners en in de stuurgroep weinig ter sprake.

2007-2008

Het voorbije jaar (2007-2008) werd het doel, de brede ontwikkeling, meer besproken voor enkele van de initiatieven. In het kleuteronderwijs betrof het vooral het effect van het middagslapen op de kleuters die in de namiddag een hoger welbevinden en een hogere betrokkenheid vertonen. Ook de samenwerking met leerlingen van de nabijgelegen secundaire school die tijdens de middagpauze voor de kleuters spelactiviteiten verzorgen, behoort tot het bredeschoolverhaal. Hierdoor krijgen de kleuters een rijker spelaanbod, kansen om hun Nederlands te oefenen, contacten te leggen met andere begeleiders, te spelen in groep. Voor de leerlingen van het secundair onderwijs, die vooral uit de richting Humane Wetenschappen komen, wordt dit gezien als een kans om met kinderen in contact te komen en zo inzicht te krijgen in zichzelf en hun ev. toekomstige studiekeuze te toetsen aan de praktijk. Het is een zinvolle tijdsbesteding van de middagpauze en het werkt motiverend voor de betrokken leerlingen.

In het lager onderwijs toont de bredere ontwikkeling zich vooral in het ontmoeten van tal van externen en, via een muzisch project (waar ook de vijfjarige kleuters aan deelnamen), in het aanleren van nieuwe manieren om zich beeldend uit te drukken en de fierheid over de producten. Ook op vlak van participatie is er een effect: kinderen leren duidelijk aangeven waar de school in kan verbeteren. Participatie wordt hierdoor ook door de leerkrachten als belangrijk ervaren "je kan er niet meer naast".

Men merkte het voorbije werkjaar (2007-2008) ook effecten van de bredeschoolwerking op verscheidene niveaus, welke de bredere ontwikkeling van de kinderen ten goede komen: leerkrachten bekijken het project positief omdat ze concrete resultaten ervaren op vlak van de leefwereld van de kinderen (bvb via de middagslapers en het project rond beeldende kunst). Ouders zijn bewuster betrokken bij het schoolgebeuren, zoeken meer contact met elkaar. En die ouderbetrokkenheid komt het leren en leven van de kinderen ten goede. De grotere zichtbaarheid van de school en de acties die men naar ouders en externen toe onderneemt, heeft als effect dat deze externen zeggen 'deze school weet waar ze mee bezig is'.

2008-2009

Het project gaat minder over de multiculturele werking van de school, het leeft meer in de zin van "kunnen we die of die externe betrekken bij die of die werking".

Een tegenslag voor de kleuterschool is dat de periode van inschrijving van niet-GOK-leerlingen wegvalt, waardoor men terug uitkomt op het oorspronkelijke uitgangspunt van de bredeschoolwerking (door een kwaliteitsvolle werking een heterogene groep kinderen uit de buurt aanspreken).

Inhoud: brede leer- en leefomgeving

2006-2007

In de kleuter- en lagere school vonden tal van bredeschoolactiviteiten plaats. De meesten waren een verderzetting van reeds bestaande bilaterale samenwerkingen zoals het 'schooladoptieproject', 'ouders in een school vol taal', oudergroepen, kindersparlement, bibliotheekbezoek, kinderfeest, projectwerking, samenwerking met de gezinsbond, de KWB, en de gemeente in het kader van concrete activiteiten met de kinderen, projecten in de kleuterschool rond diversiteit, koken met ouders,... Deze rijkdom aan activiteiten kadert binnen de huidige bredeschoolwerking.

Nieuw startte het samenwerkingsverband met Kinderopvang Onki-Stekelbees 'middagslapers'. Kleuters die 's middags niet naar huis kunnen, kunnen een middagdutje doen in de school, onder begeleiding van kinderopvang. Ook werden er stappen gezet om een samenwerking aan te gaan met de Gemeentelijke academie voor beeldende kunsten.

Tijdens het volgende werkjaar wil men de bestaande werking verder uitbouwen en daarbinnen de band tussen leerkrachten, externe partners, ouders en kinderen versterken.

2007-2008

De activiteiten die het vorige jaar werden opgestart in het kader van Brede School en de eerder opgestarte samenwerkingen werden verdergezet. Nieuw was de samenwerking met leerlingen van de nabijgelegen secundaire school die tijdens de middagpauze voor de kleuters spelactiviteiten verzorgen. In de lagere school en bij de vijfjarige kleuters werd de keuze gemaakt om een deel van de bredeschoolmiddelen te besteden aan samenwerking met de kunstacademie. 2 Kunstenaars werkten met alle klassen van de lagere school kunstwerken uit. Het doel was niet enkel om de kinderen met nieuwe werkwijzen en de kunstacademie in contact te laten komen, maar vooral ook om leerkrachten tijdens het project te vormen en bewuster te laten worden van mogelijkheden om beeldend te werken. Zo blijft het niet bij een eenmalig project maar wordt de duurzaamheid ervan gewaarborgd.

2008-2009

Op het vlak van de activiteiten wordt de werking die de vorige jaren werd opgebouwd, verder gezet. Een nieuwe invalshoek ivm het muzische is drama in de derde kleuterklas en lagere school. Er is een sterke samenwerking met het oudercomité en diverse partners (chiro, academie, KWB,...) in functie van een wandeling. Het fotoboek waarin aandacht is voor de multiculturele werking van de school en de samenwerking met externe partners wordt opgemaakt en ook op de website van de lagere school is hier meer aandacht voor.

Organisatie: breed netwerk

2006-2007

Veel energie ging tijdens dit eerste werkjaar (2006-2007) naar het opzetten van het netwerk en het uitdenken van waar dit project naartoe moet. Enkele partners welke reeds langer samenwerken met de school stichtten de 'stuurgroep Brede School'. Het betreft vooral partners uit de onderwijssector, de diversiteit aan partners binnen de stuurgroep is een aandachtspunt voor de volgende werkjaren. De directie van de school ondervindt veel steun van de stuurgroep, waar echt vorm wordt gegeven aan de Brede School: er wordt vergaderd op een zeer concreet niveau. Vragen als wat een volgende concrete activiteit kan zijn en hoe deze aan te pakken worden er behandeld. De stuurgroep stelde zelf evenwel vast dat er weinig planmatig werd gewerkt tijdens het voorbije jaar. Het einddoel is duidelijk, maar de weg ernaar toe nog niet.

In de stuurgroep werd (2006-2007) actief gezocht naar een manier om externe partners en ouders op een zinvolle wijze te betrekken. Dit werd een moeizaam proces. De opkomst van ouders bij gespreksavonden bleek aan de lage kant. Het werden evenwel boeiende avonden waarbij de inbreng van de ouders werkelijk een meerwaarde betekende voor de school. Het zoeken naar verbindingen met externe partners zodat gezamenlijke activiteiten zinvol zijn, is nog steeds gaande.

Men koos ervoor de leerkrachten van de twee scholen niet te sterk te betrekken op de uitbouw van nieuwe bredeschoolactiviteiten om hun werklast niet te verhogen. Dit ondermijnt echter voor een stuk de verbinding tussen het schoolse en het buitenschoolse gebeuren. Doorheen het jaar merkte men dat de belangstelling van het leerkrachtenteam groeide, maar ook dat men nog niet overtuigd is van de bredeschoolwerking. Tijdens het volgende werkjaar is dit een aandachtspunt.

Het project was van bij de aanvang op zoek naar een persoon die de directie van de kleuter- en lagere school kon bijstaan in de zware coördinatietaak. Een geschikte kandidaat werd slechts op het einde van het eerste werkjaar gevonden, waardoor veel van het te verrichten werk alsnog bij de directie terecht kwam. In de toekomst blijft de coördinatie in handen van de directie en stuurgroep, de beleidsondersteuner staat in voor de uitvoering van eerder praktische taken.

2007-2008

In 2007-2008 is een haalbare werking ontstaan, met een duidelijke lijn en begrenzing.

De directie die het project coördineert weet beter waarnaar toe en voelt zich meer ondersteund, zowel door de stuurgroep als door het leerkrachtenteam dat het project meer in de armen sluit. De directie communiceerde aan de leerkrachten sterker rond de Brede School en kon samen met hen van concrete resultaten te genieten. De directie geeft wel aan dat men er heel veel inspanningen voor moet blijven doen. De betrokkenheid van de leerkrachten blijft een werkpunt voor de toekomst, in het lager onderwijs en in het kleuteronderwijs. Het komt erop aan dat men zich realiseert dat het werken aan de brede ontwikkeling van de kinderen niet 'iets extra' is, maar een noodzakelijke werkwijze.

De stuurgroep ondersteunt de directie door "het verhaal meer open te trekken, wat maakt dat men zicht krijgt op andere richtingen die het project kan uitgaan". De evolutie tegenover vorig jaar was dat men wist 'waarnaartoe'. Vorig jaar werd eerder achter de feiten aan gehold. Omdat er concrete resultaten zichtbaar waren, kon men genieten van datgene wat gebeurde in het kader van Brede School.

De stuurgroep betreft nog steeds vooral partners betreft die reeds lang betrokken zijn bij het schoolgebeuren. Men ziet echter een mogelijkheid om de zienswijzen van 'andere sectoren'

ook in de stuurgroep meer aan bod te laten komen door deze aan te spreken voor samenwerking als dit nodig blijkt. Andere externe krachten opnemen in de stuurgroep is momenteel niet aan de orde. Er werd even nagedacht of de aanwezigheid van elk lid van de stuurgroep zinvol blijft voor de toekomst. Hierop is het antwoord ja. De directie vindt het belangrijk dat partners betrokken aan de school ook lid zijn van de stuurgroep, ook al wordt de inbreng soms minder aangevoeld: zij kunnen mee groeien met de Brede School en onmiddellijk aanpakken waar nodig, men kan informatie verschaffen aan collega's van de eigen organisatie (zoals bijvoorbeeld het CLB) die vragen hebben rond Brede School .

Ouders zijn in het voorbije jaar (2007-2008) het voordeel van het meewerken aan de uitbouw van de Brede School gaan zien en worden ondersteund in hun betrokkenheid. Ze zijn zowel organisatorisch als inhoudelijk bewuster betrokken bij de werking van de school. Er zijn meer ouders die bewust contact zoeken met elkaar, over culturen heen. Men ziet elkaar als evenwaardige partners. De autochtone ouders op school vinden het nu eerder normaal dat de initiatieven gericht zijn op autochtone én allochtone ouders. Vroeger schrikte dat eerder af. Dit is ten gevolge van de initiatieven veranderd. Bovendien leeft het idee dat het 'samen' doen hen sterker maakt.

Er werden in 2007-2008, in tegenstelling tot het eerste werkjaar (2006-2007), geen bijeenkomsten georganiseerd die uitdrukkelijk gericht waren op het betrekken van externen in de zin van "wat kunnen we samen op poten zetten?". Het effect van de bijeenkomsten van het eerste jaar is wel dat externen de school het voorbije jaar aanspraken om te vragen waar men mee bezig is en er eventueel een samenwerking kan ontstaan. Gebruik makend van de metafoer van Brede School als virus: "in het begin trachtten we de lokale gemeenschap te besmetten en nu krijgen we plots respons". Men constateert dat het maken van verbindingen tijd nodig heeft. "Op een bepaald moment springt het virus over naar anderen, en dat heb je niet in de hand maar kan je wel trachten te stimuleren". Er groeien ook verbindingen, die vooraf niet voorzien waren. Vanuit de school staat men open voor deze contacten, maar let men ook op voor verbindingen die plots hun eigen gang gaan: men wil externen betrekken als dit ontwikkelingskansen voor de kinderen of leerkrachten schept, als het in het bredeschoolverhaal past. De coördinatie van het project geeft hierbij aan dat men alert moet blijven om de andere partners te betrekken: "het virus verspreidt zich langzaam". Men wil de geïnteresseerde externen op de hoogte blijven houden via een website. Het breder naar buiten brengen van het project gebeurt nog steeds via de bestaande kanalen. Hier moet in de toekomst nog meer energie in gestoken worden. Men merkt bijvoorbeeld al interesse van nieuwe mensen op door bvb een bericht over het beeldend werken in het gemeentekrantje.

De Leerkrachten zijn meer betrokken en bewuster met Brede School bezig. Een groot verschil met het eerste werkjaar was dat men concrete succeservaringen had. Communicatie over Brede School wordt binnen het team ook opener en directer gevoerd. Het zoeken naar onderlinge verbindingen is meer gebeurd, de reflex om bijvoorbeeld ouders of externen te betrekken bij het schoolgebeuren is meer aanwezig. De samenwerking met externen wordt door de leerkrachten daardoor ook bewuster geplaatst in het project. De directie ervaart meer steun voor het project, men geeft wel aan dat in de toekomst de leerkrachten wel nog meer betrokken kunnen worden. Ze moeten hierbij openheid en ondersteuning krijgen om zelf projecten te dragen. In navolging van de metafoer van het virus: "volgend schooljaar moet de injectie nog hoofdzakelijk bij de leerkrachten zitten. Wanneer leerkrachten de projecten dragen, wordt de link naar ouders en externen veel gemakkelijker gelegd".

De beleidsondersteuner nam in 2007-2008 een reeks afgebakende, uitvoerende taken op zich. De coördinatie blijft in handen van de directie van de scholen. Gecombineerd met de directiefunctie, blijft dit een zware taak. De mogelijkheid van een externe coördinator aan te trekken was in 2007-2008 niet meer aan de orde. Men koos voor de huidige formule.

2008-2009

De betrokkenheid van de leerkrachten verhoogt nog in 2008-2009. Men vraagt zelf naar nieuwe initiatieven of neemt zelf initiatief in de samenwerking met ouders en externen.

De samenwerking met externe partners blijft lopen. Het lukt goed om partners te engageren voor een gezamenlijke activiteit. Waar een wandeling vroeger enkel vanuit de KWB werd georganiseerd, werken nu de chiro en de academie hieraan mee. Een ouder filmde een activiteit op de school, welke tijdens de wandeling werd getoond.

Er was in dit jaar geen beleidsondersteuner meer actief in het project. De directies coördineerden de werking waarbij ze de bestaande initiatieven verder zetten. Er was dit jaar weinig ruimte om nog nieuwe paden in te slaan.

De stuurgroep wordt in de helft van het jaar opgeheven omdat de werking zijn gang gaat en men weinig nood ervaart om in de stuurgroep samen te komen.

UITDAGINGEN

2006-2007

De uitdaging voor deze Brede School bestaat er vooreerst in om goed in kaart te brengen hoe de brede leer- en leefomgeving er reeds uitziet. Dit voldoende communiceren naar de buitenwereld is een aandachtspunt. Verder dient het uiteindelijke doel, de brede ontwikkeling van de kinderen, meer op de voorgrond te komen in besprekingen: er wordt duidelijk gewerkt aan een brede ontwikkeling, maar dit komt bijvoorbeeld in de stuurgroep weinig expliciet aan bod.

De 'toetsstenen brede school' kunnen sterker ingebracht worden in het netwerk. Mogelijks kan de werking van de stuurgroep op termijn verrijkt worden via een grotere diversiteit aan partners? Het betreft nu immers vooral partners uit de onderwijssector. Om het project te doen groeien, moet men de verbindingen tussen alle partners sterk in het oog houden: externen, ouders en leerlingen zullen elkaar moeten vinden in gezamenlijke concrete acties, wil men kunnen overgaan van het uitdenken van de Brede School naar het actief realiseren ervan. Speciale aandacht moet hierbij ook gaan naar de participatie van zowel autochtone als allochtone ouders. Ook de actieve medewerking van de leerkrachten is een uitdaging. Zij ervaren momenteel te weinig dat de bredeschoolwerking meer voordelen dan nadelen biedt.

In de stuurgroep voelt men de nood aan om enerzijds planmatiger en doelgerichter te werk te gaan en anderzijds voldoende concrete realisaties op te zetten én hiermee naar buiten te komen. Dit werkt immers motiverend voor alle betrokken partijen. Ook moet in de toekomst een balans gevonden worden tussen het aansturen van het project en het concreet uitwerken ervan. Een systeem met werkgroepen kan een hulp bieden.

Alle activiteiten die men opzet, staan in functie van de brede ontwikkeling van de kinderen. Er werd tijdens het voorbije werkjaar echter weinig stil gestaan bij de vraag welke effecten men uiteindelijk precies wil bereiken. Deze vraag kan doorheen de besprekingen meer op de agenda komen te staan.

2007-2008

Bouwend op de metafoer van 'Brede School als virus', geeft men aan dat in de toekomst "vooral de leerkrachten nog verder moeten 'geïnjecteerd' worden". Leerkrachten moeten

volwaardige partners worden in de organisatie. Ze moeten openheid en ondersteuning krijgen om zelf projecten te dragen.

Vanuit de coördinatie moet er echter ook voldoende alertheid zijn om externen bij de verschillende projecten te betrekken, wil het geen intern schoolverhaal worden. Het gaat om een Brede School, waar andere sectoren mee vorm geven aan een brede leer- en leefomgeving, die breder moet zijn dan de schoolse leeromgeving. Externen die in het eerste projectjaar werden aangesproken maar (nog) geen actieve rol hebben moeten op de hoogte gehouden worden van het verloop van het project. Het is een aandachtspunt om hen duidelijk te blijven brieven over de lopende initiatieven en mogelijke samenwerkingsvormen. Een bredeschoolwebsite, die zowel vanuit de website van de kleuterschool als die van de lagere school gelinkt wordt, zou hier een mogelijk communicatiekanaal voor kunnen zijn. Er moet dus voldoende aandacht blijven voor communicatie over het project naar de buitenwereld toe. Communicatie, zowel intern als extern, is een prioriteit voor 2008-2009.

De directie van de 2 scholen draagt het project nog steeds heel sterk. Er moet gezocht worden naar manieren om andere betrokkenen zoals leerkrachten en externen meer verantwoordelijkheid te bezorgen.

Er ontstaan gaandeweg verbindingen met partners die niet voorzien waren. Het project moet hier kritisch mee kunnen omgaan: brengt deze samenwerking de ontwikkelingskansen op die we vanuit dit project wensen voor de kinderen?

Wat de samenstelling van de stuurgroep betreft is het een uitdaging ervoor te zorgen dat ieder zich goed voelt bij de mogelijke inbreng die men al dan niet heeft in het project. De organisaties waartoe enkele externe partners behoren, zoals het CLB en de Dienst welzijn en lokale economie, wensen meer informatie rond het project. Hier kan op ingespeeld worden. De band met andere sectoren wordt waar nodig aangehaald via andere manieren dan via de stuurgroep. Men moet hier voldoende aandacht aan besteden, wil het geen verhaal blijven dat vooral vanuit onderwijs gekleurd wordt.

Men slaagt er reeds in een gemengde groep ouders te betrekken op het bredeschoolgebeuren. Een werkpunt hierbij is nog: hoe gaan we dan om met die diversiteit, eens ze er is. Om te blijven streven naar een gezond evenwicht moet naast aandacht voor communicatie naar verschillende groepen ouders, zeker ook de aandacht rond het aantrekken van niet-Turkse ouders behouden blijven. In de werving en werking van verschillende werkgroepjes moet oog voor zijn voor ieders specifieke noden en mogelijkheden. Bovendien moeten alle groepen ouders (autochtoon, kansarm, Turks, ...) op school 'warm' gehouden en versterkt worden.

Telkens bredeschoolactiviteiten gerealiseerd werden, werd stilgestaan bij de effecten ervan. Een mogelijkheid om dit te versterken is na de activiteiten dadelijk effecten op verschillende niveaus te noteren en aldus ook door leerkrachten de bredeschoolgedachte mee te laten nemen.

Momenteel leeft de vrees dat kinderen van scholen waar veel niet-Nederlandstalige kinderen school lopen, de weg vinden naar deze Brede School waardoor de broze verhouding weer op de helling kan komen te staan. Deze omgevingsfactor heeft de school niet in de hand. Op termijn zou men regionaal dan ook sterker staan indien men initiatieven schooloverstijgend zou coördineren en ondersteunen. Pistes hiertoe kunnen verkend worden.

2008-2009

Men wil de werking in de toekomst graag verder zetten. Vanuit financieel oogpunt betekent daardoor vooral de samenwerking met de kunstenaars een groot vraagteken. De leerkrachten willen deze werking zeer graag verder zetten, het is een grote meerwaarde op vlak van ontwikkeling van de kinderen. Het goed in kaart brengen van de winsituatie voor de externe partner blijft een belangrijk aandachtspunt bij het zoeken naar partners.

De andere samenwerkingen kunnen verder lopen: voor de samenwerking in functie van het middagslapan van de jongste kleuters wil het schoolbestuur betalen. De samenwerking met de vroegere partners (bvb het schooladoptie) blijft verder lopen. Ook de nieuw gestarte samenwerking met het Secundair Onderwijs wordt verder gezet.

De stuurgroep zoals vormgegeven voor de aansturing van het bredeschoolproject blijft niet bestaan. De samenwerking met externe partners en de samenwerking tussen de kleuterschool en de lagere school worden wel een vast agendapunt van de kernteamvergaderingen in de beide scholen. 1 Keer per jaar wordt een gezamenlijk kernteam georganiseerd.